

Františkovo slovo

č.79

Papež: Výchova k lidství zahrnuje transcendentní dimenzi

Papež: Mondénní logika staví na strachu, vydírání a manipulaci vědomí

Církev očekává návrat svého Pána anebo se zařizuje v tomto světě

Papež v Africe - Keňa

Papež v Africe - Keňa, druhý den

Papež v Africe – Keňa a Uganda, třetí den

výtah hlavních myšlenek z promluv papeže Františka a zpráv z Vatikánu. Plné znění naleznete na stránkách Radio Vaticana.

Papež: Výchova k lidství zahrnuje transcendentní dimenzi

Vatikán. „Učitelé jsou špatně placení. Proč? Jednoduše proto, že stát nemá o výchovu zájem“ – konstatoval papež František na setkání s účastníky mezinárodního kongresu pořádaného v Římě vaticánskou Kongregací pro katolickou výchovu. V aule Pavla VI. se sešlo přibližně 7 tisíc učitelů a vychovatelů katolických škol z celého světa a papež František, kterému je téma školství osobně blízké, volil namísto předem připravené promluvy formu dialogu s účastníky, kteří mu kladli otázky. Během čtyřiceti minutového vystoupení odpověděl Petrův nástupce spatra na tři otázky. První se týkala identity katolické výchovy a toho, čím by se měla vyznačovat křesťanská škola bez ohledu na to, zda v zemi, kde působí, je křesťanství menšinové nebo většinové.

„My křesťané jsme v menšině a napadá mne, co řekl jeden velký myslitel, že totiž »vychovávat znamená uvádět do celé pravdy«. Nelze mluvit o »katolické výchově« a nemluvit o »lidství«, protože katolickou identitou je právě to, že Bůh se stal člověkem. Je třeba rozvíjet lidské postoje a plné hodnoty a otevírat dveře křesťanskému zárodku. Potom přichází víra. Vychovávat křesťansky neznámá jenom katechizovat. To je pouze jedna část. Nejde ani o proselytismus. Ten ve školách nikdy nepraktikujte, nikdy. Vychovávat křesťansky znamená uvádět děti a mládež do lidských hodnot, do celé reality, včetně transcendentce. Dnes je tendence k neopozitivismu, to znamená, že se vychovává jenom v tom, co je imanentní, k imanentním hodnotám. Děje se to v zemích s křesťanskou tradicí i v zemích s pohanskou tradicí. A takto nejsou děti a mládež uváděny do celé reality, chybí transcendentce. Jsme uzavření vůči transcendentci. Je třeba srdce připravovat, aby se dal poznat Pán, tedy v úplnosti. To znamená v celistvosti lidství, které se vyznačuje také transcendentní dimenzí. Vychovávat lidsky, avšak s otevřenými horizonty. Jakákoli uzavřenost se do výchovy nehodí!“

Druhá otázka se týkala spojení mezi školou a rodinou. Papež František zdůraznil, že „školství se stalo selektivním a elitářským, takže se zdá, jako by právo na výchovu náleželo jenom některým národům, které dosáhly určité ekonomické úrovně“:

„Právo na vzdělání však určitě nemají všechny děti, veškerá mládež. To že se tak děje ve světě, je skutečnost, která vyvolává zahanbení. Vzdaluje to bohaté od chudých a vzdaluje to od sebe i jednotlivé kultury. Děje se to však i v malém: výchovný pakt mezi rodinou a státem byl narušen, pokud ovšem nejde o stát ideologický, který využívá školství k propagaci svojí ideologie. Takovéto diktatury jsme viděli v minulém století. A to je ohavné! Ale dnes jsou nejhůře placenými pracujícími právě učitelé. Co to znamená? Znamená to, že stát jednoduše nemá zájem. Kdyby měl, nebylo by tomu tak.“

„Je třeba hledat nové cesty. Don Bosco se v dobách brutálního zednářství v severní Itálii snažil poskytovat »výchovu ve stavu nouze« - řekl dále papež. A dnes potřebujeme »vychovávat ve stavu nouze«, je třeba riskovat »neformální výchovu«, protože ta formální byla ochuzena, protože je poplatná pozitivismu. Chápe jenom intelektualistický technicismus a jazyk hlavy. A proto je ochuzena. Toto schéma je třeba zlomit. Existuje například pole umění a sportu. Je třeba se otevřít také novým horizontům, novým modelům výchovy, které se točí nejenom kolem hlavy. Existují tři jazyky: jazyk hlavy, jazyk srdce a jazyk rukou.“

„Učit myslet, napomáhat správnému cítění a doprovázet při práci. Znamená to vytvářet harmonii těchto tří jazyků, aby dítě či mladý člověk myslel to, co cítí a dělá; cítil to, co myslí a co dělá a dělal to, co myslí a cítí. Takto bude výchova inkluzivní, aby bylo místo pro všechny, a také lidsky inkluzivní. Výchovný pakt byl zlomen v důsledku fenoménu vydělování se (exkluze). Vybírají se jedni, kteří jsou inteligentnější, mají více peněz, aby si zaplatili lepší školu či univerzitu a druzí jsou ponecháni stranou.“

„Selektivní výchovou svět nemůže pokročit,“ pokračoval papež.

„Myslím, že dnešní situace narušení výchovného paktu je vážná. Vede k vybírání „superlidí“, ale pouze podle kritérií hlavy, pouze podle kritéria prospěšnosti. Za tím vším je vždycky příznak peněz. Ty vždycky rozkládají opravdové lidství... Také je zapotřebí určité, zdravé a uctivé neformálnosti. To je ve výchově užitečné. Zaměňuje se totiž formálnost za rigiditu. A kde je rigidita, tam není lidskost, a kde není lidskost, tam nemůže vstoupit Kristus, protože má zavřené dveře.“

Řekl mimo jiné papež František na setkání s učiteli a vychovateli katolických škol.

Papež: Mondénní logika staví na strachu, vydírání a manipulaci vědomí

Vatikán. Na Svatopetrském náměstí se dnes před polednem sešlo přibližně 20 tisíc lidí, aby si vyslechli pravidelnou promluvu Petrova nástupce před mariánskou modlitbou Anděl Páně.

Papež František rozjímal o Kristově království, které »není z tohoto světa« (Jan 18,36), a poukázal na kontrast mezi dvěma logikami. Tu „mondénní, která staví na ambici, na konkurenci a bojuje zbraněmi strachu, vydíráním a manipulováním vědomí“ a na „Ježíšovu logiku, která se vyjadřuje v pokoře a zdarma, tíše, ale účinně mocí pravdy“.

„Kdy Ježíš zjevil, že je králem? V události kříže! Kdo hledí na Kristův kříž nemůže nevidět překvapující a překypující štědrost lásky. Někdo může říci: „Otče, ale to bylo ztroskotání!“ – A právě ve ztroskotání hříchu - neboť hřích je ztroskotáním - ve ztroskotání lidských ambicí tkví triumf kříže, překypující štědrost lásky. Ve ztroskotání kříže se skvěje láska, kterou Ježíš dává zdarma. Když křesťan mluví o moci a síle, vztahuje se k moci kříže a k síle Ježíšovy lásky: lásky, která zůstává pevnou a celistvou, i když je odmítána, a vyjevuje se jako plnost života zcela vydaného naprostým sebeobětováním za lidstvo. Na Kalvárii se kolemjdoucí a starší vysmívají Ježíši přibitému na kříži a provokují jej: „Zachraň sám sebe a sestup z kříže“ (Mk 15,30). Ježíšova pravda však paradoxně zní ve výsměchu jiných protivníků, kteří se posmívají: „Sám sobě pomoci nemůže!“ (v.31). Kdyby Ježíš sestoupil z kříže, podlehl by pokušení vládce tohoto světa. Ježíš však nemůže zachránit sám sebe právě proto, aby mohl zachránit druhé; právě proto, že dal svůj život za nás, za každého z nás. Říci, že Ježíš dal život za svět, je pravda, ale hezčí je říci, že Ježíš dal svůj život za mne. Každý z nás, ať si dnes v srdci řekne: „Dal svůj život za mne“, aby mohl zachránit každého z nás, z našich hříchů.“

Po hlavní promluvě papež František připomněl včerejší beatifikaci:

„Včera byli v Barceloně beatifikováni Frederik z Berga a dvacet pět druhů mučedníků, zabitých ve Španělsku během krutého pronásledování církve v minulém století. Jde o kněze, řeholní kandidáty kněžství a řeholní bratry z řádu kapucínů. Svěřme jejich přímluvě četné naše bratry a sestry, kteří jsou i dnes v různých částech světa pronásledováni pro víru v Krista.“

A potom zmínil svoji nadcházející apoštolskou cestu:

„Tuto středu se vydávám na cestu do Afriky, abych navštívil Keňu, Ugandu a Středoafričskou republiku. Všechny vás prosím: modlete se za tuto cestu, aby pro všechny tamější drahé bratry i pro mne mohla být znamením blízkosti a lásky. Společně prosme Matku Boží, ať těmto drahým zemím žehná, aby v nich byl pokoj a prosperita.“

Církev očekává návrat svého Pána anebo se zařizuje v tomto světě

Vatikán. Církev je věrná, pokud jejím jediným pokladem a jediným zájmem je Ježíš, ale je vlažná a průměrná, pokud hledá bezpečí ve věcech tohoto světa – konstatoval papež František v homilii při ranní mši v kapli Domu sv. Marty.

Dnešní evangelium (Lk 21,1-4) mluví o chudé vdově, která dává do chrámové pokladnice dvě drobné mince, zatímco boháči velké obnosy. Ježíš prohlásí, že »tato chudá vdova dala víc než všichni ostatní. Ti všichni totiž dali darem něco ze svého nadbytku, ona však ze svého nedostatku dala všechno, co měla na živobytí«. „V Bibli – komentoval papež František – je vdova osamocená žena nemající manžela, který by ji opatroval; žena, která se musí starat o sebe, jak se dá, a žije z dobročinnosti druhých. Vdova z dnešního evangelia byla ženou, která svoji naději vkládala jedině v Pána. V těchto evangelních vdovách – řekl František - rád nahlížím obraz jakéhosi „vdovství“ církve očekávající Ježíšův návrat.“

„Církev je Ježíšova nevěsta, ale její Pán odešel. Jejím jediným pokladem je její Pán. A církev, je-li věrná, očekává všechno od svého Pána. Není-li však církev věrná anebo není zcela věrná a nevěří tak docela v lásku svého Pána, zařizuje se pomocí jiných věcí a jiných jistot, které jsou spíše z tohoto světa než od Boha.“

„Vdovy z evangelia – poznamenal papež František – nám podávají krásný Ježíšův vzkaz týkající se církve.“

„Je tu vdova z Naim, která kráčí vedle rakve svého syna a pláče. Je sama, v doprovodu soucitných lidí, ale její srdce je osamocené! Církev je vdova, která oplakává své syny, kteří odumřeli Ježíšovu životu. Další evangelní vdova pak zase brání svoje děti a jde za nespravedlivým soudcem, kterému znepríjemňuje život tím, že mu denně klepe na dveře a požaduje, aby zjednal spravedlnost. A nakonec toho dosáhne. To je církev, která se modlí a přimlouvá za svoje syny. Srdce církve je však vždycky se svým Ženichem, Ježíšem. Je nahoře. Také naše duše – podle pouštních otců – se velice podobá církvi. A je-li naše duše, náš život blíže Ježíši, odtahuje se od mondénních věcí, které nejsou k ničemu, nejsou oporou a vzdalují od Ježíše. Taková je naše církev, která hledá a očekává svého Ženicha. Čeká na toto setkání, oplakává svoje děti a bojuje za ně; dává vše, co má, protože se zajímá pouze o svého Ženicha.“

Toto „vdovství“ církve – vysvětloval papež – se vztahuje k jejímu čekání na Ježíše. Církev může být tomuto očekávání věrná, když s důvěrou vyhlíží návrat Ženicha, anebo je tomuto „vdovství“ nevěrná, když vyhledává jistotu v jiných skutečnostech a je církví vlažnou, průměrnou a mondénní. Pomysleme však také na svoje duše – uzavíral papež. Ptejme se, zda hledají jistotu jedině v Pánu anebo jiné jistoty, které se Pánu nelíbí?“

„V těchto posledních dnech liturgického roku nám prospěje, budeme-li se tázat svých duší, zda jsou jako církve, která chce Ježíše, obracejí-li se ke svému Ženichovi a říkají: »Přijď Pane Ježíši! Přijď!«. A nechejme stranou všechny ty věci, které nejsou k ničemu a neslouží věrnosti.“

Končil papež ranní kázání v Domě sv. Marty.

Cesty

25.11.2015

Papež v Africe - Keňa

Nairobi. 1. Papež se vydal na návštěvu Keni.

2. Setkání s politickými představiteli a diplomatickým sborem v Nairobi.

Papež František zahájil svou 11. zahraniční apoštolskou cestu a zároveň první na africký kontinent. Během pěti dnů navštíví tři státy v srdci Afriky: Keňu, Ugandu a Středoafričskou republiku. Mezi hlavní témata cesty budou patřit otázky pokoje, mezináboženského dialogu a svědectví křesťanských mučedníků. Návrat do Říma je plánován na pondělí 30. listopadu.

ad 1. Ještě před odletem do Afriky papež František přijal skupinu jedenácti žen a šesti dětí u příležitosti dnešního Mezinárodního dne proti násilí na ženách. Ženy italské, nigerské, rumunské a ukrajinské národnosti pobývají v domě určeném obětem obchodu s lidmi a domácího násilí, který poblíž Říma spravuje jedna řeholní kongregace. Do Domu svaté Marty se dostavily už po sedmé hodině ráno a, jak sdělil papežský almužník, při osobním pozdravu popřály Svatému otci šťastnou cestu. Papežský speciál italských aerolinek pak vzlétl z římského letiště Fiumicino krátce před osmou hodinou. **Svatý otec** na palubě podal ruku všem členům novinářského doprovodu a krátce je oslovil:

"Dobrý den, chci vás pozdravit, poděkovat za vaši přítomnost a za práci během této cesty. Vydávám se na ni s radostí, abych navštívil Keňany, Ugandany a bratry ze Středoafričské republiky. Děkuji vám za vše, co uděláte, aby tato cesta přinesla co nejbohatší plody – jak hmotné, tak duchovní."

Řekl papež více než sedmdesáti novinářům, kteří jej doprovázejí. Korespondentka listu *Paris Match* poté papeži darovala sprej proti komárům a její kolega se zeptal, zda se papež obává o svou bezpečnost. „Jediné, čeho se obávám, jsou komáři“, odpověděl se smíchem papež František. Z římského letiště Fiumicino odstartoval papežský speciál v 8 hodin ráno a po sedmihodinovém letu přistál v Nairobi. Na mezinárodním letišti „Jomo Kenyatta“ přivítal papeže Františka prezident republiky Uhuru Kenyatta, syn prvního keňského prezidenta, jehož jméno letiště nese, dále arcibiskup Nairobi kardinál John Njue a další keňští biskupové.

Nairobi s více než 4 miliony obyvatel je největším městem východní Afriky. Jméno města, které v jazyce masajů znamená „místo studené vody“ odkazuje k dobám před britskou kolonizací, kdy byla

tato oblast bažinatá a neobydlená. Rozvoj města začíná na konci 19. století, kdy v těchto místech Britové postavili zásobovací sklady a spojili je železnicí s Ugandou. V roce 1905 se Nairobi stalo hlavním městem Britské východní Afriky. Vyhlášení nezávislosti v roce 1963 znamenalo prudký demografický rozvoj a zároveň zátěž pro Brity vybudovanou infrastrukturu. Nairobi se rozkládá v nadmořské výšce 1 661 m, severozápadně od nejvyšší africké hory Kilimandžára (5 895). Nairobi je město mnoha kontrastů, vedle *Central Business Distrikt*, obchodní čtvrti postavené částečně po získání nezávislosti, dnes vévodí moderní mrakodrapy, dva miliony obyvatel žije v předměstských slumech. V Mitumbě, nejchudším ze slumů, je více než polovina lidí nakažena virem HIV (až 60%), průměrný denní příjem činí méně než jeden dolar (0,60 USD) a základní školu dokončí pouhých 5% dětí.

Na druhé straně Nairobi, jako jedno z komerčních a finančních center kontinentu, je sídlem řady nadnárodních korporací a programů Spojených národů pro životní prostředí a pro osídlení.

V rámci první etapy, tedy v Keni, se velká očekávání pojí právě ke čtvrtěčnímu papežovu projevu k Agentuře OSN pro životní prostředí. Dalším významným okamžikem bude návštěva „Kangemi“, jednoho z nairobských slumů, kde se očekává projev navazující na promluvu k lidovým hnutím v Bolívii.

Návštěvě Svatého otce věnují velký prostor také místní média, informuje z Nairobi korespondentka Vatikánského rozhlasu, **Adriana Masottiová**:

"Dnes o papeži nemluví pouze první stránky hlavních deníků, ale také mnohé přílohy s fotografiemi, životopisem a hlubším pohledem na jeho učení. Jiné články se věnují předchozím návštěvám Jana Pavla II. a také otázkám bezpečnostních opatření, která však nejsou mimořádná v porovnání s jakoukoli jinou státní návštěvou. Dalším tématem je vleklá korupce a nová vládní opatření, která se jí snaží potírat. Keňané na papeže Františka pohlížejí jako na pokorného nositele naděje a úsměvu, který však stojí nohama pevně na zemi, jak se vyjádřila jedna obyvatelka nairobského slumu. Katolická církev je pro zemi velmi důležitá díky svým nemocnicím, ambulancím, kvalitním školám a službám pro lidi. Všichni očekávají, že papež bude mluvit o spravedlnosti a usmíření, ale také o přírodních zdrojích a ochraně životního prostředí."

Uvedla naše korespondentka.

Petrova nástupce přivítal na letišti tradičními zpěvy a tanci také nevelký zástup věřících. Oficiální protokolární přijetí se konalo až na nádvoří prezidentského paláce v Nairobi a následovala po něm soukromá schůzka s keňským prezidentem Uhurem Kenyattou. Souběžně proběhlo oficiální setkání vatikánské a keňské delegace, kterého se za vatikánskou stranu účastnili kardinálové Parolin, Filoni, Turkson a Nju a arcibiskupové Becciu, Balvo a Anyolo.

ad 2. Zahrady prezidentského paláce poté hostily první veřejné vystoupení papeže Františka na keňské půdě. Pod rozlehlým stanem se zde shromáždilo na tři tisíce osobností keňského politického, hospodářského a kulturního života a zástupců diplomatického sboru. Po úvodním pozdravu hlavy státu **papež František** promluvil v angličtině, která je vedle svahilštiny úředním jazykem Keňské republiky.

„Keňa je mladá a vitální země, která oplývá rozmanitým bohatstvím a plní významnou roli v tomto regionu. Také ostatní africké země různými způsoby sdílejí vaše zkušenosti s utvářením demokracie. Stejně jako Keňa se na pevných základech vzájemného respektu, dialogu a spolupráce snaží stavět skutečně harmonickou, spravedlivou a inkluzivní multietnickou společnost."

Petrův nástupce pak vyzdvihl péči Keňanů o přírodní krásy a zdůraznil, že ekologický postoj souvisí se správným modelem ekonomického rozvoje.

„Skutečně existuje zřetelná spojitost mezi ochranou přírody a budováním spravedlivého a vyrovnaného společenského řádu. Nemůže dojít k obnově našeho vztahu k přírodě bez obnovy samotného lidství (srov. Laudato si', 118). Dokud jsou v našich společnostech etnická, náboženská či ekonomická rozdělení, jsou všichni muži a ženy dobré vůle povoláni zasazovat se o smíření a pokoj, o odpuštění a uzdravení srdcí. Při vytváření solidního demokratického řádu, silnější soudržnosti a integrace, tolerance a úcty k druhým musí být primárním cílem obecné dobro. Zkušenost dokazuje, že násilí, konflikt a terorismus se živí strachem, nedůvěrou a beznadějí rodícími se z chudoby a frustrace. Boj proti těmto

nepřátelům pokoje a prosperity musí být veden především muži a ženami, kteří beze strachu věří ve velké duchovní a politické hodnoty, jež daly vzniknout státu, a důsledně je dosvědčují."

Papež pak zdůraznil zvláštní odpovědnost politiků poukazem na evangelní výstrahu, že od těch, kterým bylo dáno mnoho, bude mnoho požadováno (srov. Lk 12,48). Povzbudil pak přítomné politiky, aby se transparentně a poctivě zasazovali o obecné dobro a prosazovali solidaritu na všech úrovních společnosti. Rozloučil se pak za velkého aplausu pozdravem Bůh žehnej Keňu ve svahilštině.

PLNÉ ZNĚNÍ papežovy promluvy je [ZDE](#)

V devatenáct hodin místního času se papežská delegace odebrala k odpočinku na apoštolskou nunciaturu v Nairobi.

V pátek 27. listopadu se Svatý otec přemístí do Ugandy, kde bude ústředním bodem návštěvy mše svatá za mučedníky této země. Po té se papež odebere do charitativního domu v Nalukolungu, vedeného jezuity. Je to jedna z téměř 290 zdravotnických institucí spravovaných katolickou církví v Ugandě.

Poselství míru a smíření bude hlavním tématem návštěvy ve Středoafrické republice, kam se František vydá v neděli 29. listopadu. Papež je očekáván v uprchlickém táboře při jedné katolické farnosti, v němž žije dva tisíce vysídlenců.

Ve všech třech afrických státech se papež František bude pohybovat v otevřeném papamobilu, aby měl přímý kontakt s lidmi. Mezi význačné momenty bude patřit setkání s muslimskou komunitou v hlavní mešitě v Bangui. Svatý otec si váží úsilí vytvořit v této zemi platformu mezináboženského dialogu, jak o to usiluje tamní arcibiskup Nzapalainga, spolu s evangelickým pastorem a imámem. V Bangui, během liturgie v místní katedrále, papež také otevře vůbec první Svatou bránu Jubilea milosrdenství.

Papež František během této 11. zahraniční apoštolské cesty pronese 19 promluv, z toho 14 italsky, dvě anglicky, dvě španělsky a jednu francouzsky.

Cesty

26.11.2015

Papež v Africe - Keňa, druhý den

Nairobi. 1. Papež k představitelům křesťanských a nekřesťanských komunit Keni.

2. Mše svatá v univerzitním areálu za účasti 300 tisíc lidí.

3. Setkání papeže s kněžími, zasvěcenými osobami a seminaristy.

4. Návštěva Petrova nástupce na půdě OSN v Nairobi.

ad 1. Příliš mnoho mladých lidí je naváděno k extrémismu – těmito slovy zahájil papež František druhý den svého pobytu na africké půdě. V budově apoštolské nunciatury keňského hlavního města se papež setkal s představiteli hlavních světových náboženství, tradičních afrických náboženství, několika křesťanských církví a s osobnostmi, které se zasazují o mezináboženský dialog. Všem je společná snaha o službu Bohu, který je Bohem pokoje, zdůraznil Svatý otec ve své promluvě.

Jeho svaté Jméno nesmí být nikdy užíváno k ospravedlňování nenávisi a násilí. Víím, že máte v živé paměti barbarské útoky na Westgate Mall, Garissa University College a Manderu. Z mladých lidí se příliš často učiní extrémisté, aby pak ve jménu náboženství rozsévají svár a strach a potrhali vazby našich společností. Jak je proto důležité, aby v nás lidé rozpoznávali proroky pokoje, tvůrce pokoje, kteří zvou druhé, aby žili v míru, souladu a vzájemné úctě!

Papež připustil, že ekumenický a mezináboženský dialog staví před četné výzvy a klade množství otázek. V dnešním světě to však není žádný luxus, nýbrž věc zcela zásadní a stále více potřebná. Péče o duchovní růst jednotlivých komunit je důležitou službou obecnému dobru, upozornil římský biskup.

"Mezináboženské porozumění, přátelství a spolupráce jsou nezbytné, abychom hájili důstojnost, kterou Bůh udělil národům i jednotlivcům, a tím jejich právo na život ve svobodě a štěstí. Pokud náboženství podporují tuto důstojnost a práva, sehrávají zásadní roli tím, že utvářejí svědomí, vštěpují mladým lidem hluboké duchovní hodnoty příslušných náboženských tradic a připravují dobré občany, schopné šířit v občanské společnosti poctivost, integritu a takový pohled na svět, který přikládá vyšší hodnotu člověku než moci a hmotnému výdělku."

V závěru své promluvy papež připomenul odkaz II. Vatikánského koncilu a úsilí katolické církve o ekumenický a mezináboženský dialog ve službě porozumění a přátelství.

"Mým úmyslem je potvrdit tento závazek, který vyplývá z přesvědčení o všeobecnosti Boží lásky a spásy, nabízené všem. Svět oprávněně čeká na to, aby věřící pracovali společně s lidmi dobré vůle při řešení mnoha problémů, které dopadají na lidskou rodinu. Pohlížejme do budoucnosti a modleme se, aby se všichni muži a ženy považovali za bratry a sestry, aby se pokojně sjednotili ve svých rozdílnostech a skrze ně. Modleme se za mír!"

PLNÉ ZNĚNÍ papežovy PROMLUVY na ekumenickém a mezináboženském setkání je [ZDE](#)

ad 2. Již v nočních hodinách proudily do univerzitního kampusu v Nairobi tisíce lidí, aby slavily mši svatou s Kristovým náměstkem, obětovanou na úmysl evangelizace národů. Navzdory vytrvalému dešti nakonec areál zaplnilo na 300 tisíc věřících, mezi kterými papež František projížděl v nekrytém papamobilu.

"Srdcem univerzitního kampusu v Nairobi je park Uhuru, kde třikrát slavil mši také Jan Pavel II. Oltář pod širým nebem zakrývají široké bílé plachty. Poskytly útočiště početnému a pestrému sboru, který se pod vedením charismatického sbormistra pohybuje v rytmu hudby a perkusí. Jeho energie je nakažlivá, a tak se zanedlouho institucionální vystupování keňského prezidentského páru mění v rytmický pohyb hlav a rukou. Úkon kajícnosti, který zahajuje liturgii, se tak projevuje zcela jinou tvář křesťanské lítosti. Není to „mea culpa“ zasmušilého srdce, nýbrž radostné klepání na srdce dobrého Otce..."

Popisuje náš korespondent **Alessandro De Carolis**. Děšť je poklidně přijímanou součástí této scenérie a souzní také se slovy papežova kázání. „Pán nám říká, že nechá na poušti, ve vyprahlé zemi vytrysknout vodu“, cituje **papež František** z proroka Izaiáše, „vybízí nás, abychom hleděli na svoje rodiny a uvědomovali si, jak jsou důležité v Božím plánu“.

"Keňská společnost je dlouhodobě požehnána solidním rodinným životem, hlubokou úctou k moudrosti starších a láskou k dětem. Zdraví jakékoli společnosti závisí na zdraví rodin. Víra v Boží Slovo nás volá, abychom pro jejich dobro a pro dobro společnosti, podporovali rodiny v poslání, které mají ve společnosti, v přijímání dětí jakožto požehnání pro náš svět a v obraně důstojnost každého muže a ženy, poněvadž jsme všichni bratři a sestry jediné lidské rodiny."

Papež si je však zároveň vědom, že se světem „šíří nové pouště vytvářené egoistickou kulturou a lhostejností vůči druhým“. Křesťan je tudíž povolán „klást odpor praktikám, které favorizují aroganci mužů, zraňují nebo znevažují ženy a ohrožují život nevinných, dosud nenarozených dětí“.

"Jsme povoláni respektovat se, navzájem se povzbuzovat a dosahovat ke všem, kdo se nacházejí v nouzi. Křesťanské rodiny mají zvláštní poslání vyzařovat lásku Boha a vylévat oživující vodu Jeho Ducha."

Kristovi následovníci se mají stávat „přívodními kanály Boží milosti“, umožňovat stavbu domu, který bude pevný a bude krbem harmonického společného života bratří a sester, odvolával se papež na evangelní podobenství. Výjimečnými obyvateli takového domu jsou mladí lidé. Petrův nástupce se k nim obrátil v místech, kde pouze v loňském roce dosáhlo sedm a půl tisíce mladých Keňanů vysokoškolského diplomu.

"Velké hodnoty africké tradice, moudrost a pravda Božího Slova a velkorysý idealismus vašeho mládí at' vedou vaši snahu vytvářet spravedlivější a více inkluzivní společnost respektující lidskou důstojnost. Ať vám neustále leží na srdci potřeba chudých; odmítněte všechno, co vede k předsudkům a diskriminaci, které - jak víme - nejsou od Boha."

PLNÉ ZNĚNÍ papežovy HOMILIE je [ZDE](#)

Homilii, která byla tlumočena do angličtiny, papež zakončil ve svahilštině: *Mungu abariki Kenya!* – Bůh žehnej Keňu!

ad 3. Církevní základní škola a lyceum *St Mary's School* v Nairobi dnes odpoledne hostila setkání papeže Františka s kněžími, řeholníky, řeholnicemi a seminaristy. Na jejím školním hřišti vyrostl obří

stan pro několik tisíc osob, zástupců kléru všech keňských diecézí a více než dvou set institutů zasvěceného a apoštolského života. Papež je podle svého zvyku oslovil spontánně ve španělštině, s konsektivním tlumočením do angličtiny. „Ten, který ve vás toto dobré dílo začal, přivede ho ke konci až ke dni Krista Ježíše“ reagoval na právě vyslechnuté čtení z listu Filipánům (Flp 1,3-6).

„Kdo chce následovat Ježíše, nesmí se zajímat o bohatství, moc a důležitost. Ježíše je nutné následovat až do posledního kroku, na kříž. On už pak zařídí, abyste vstali z mrtvých, avšak musíte ho následovat až do konce. Církev není nezisková organizace nebo firma, nýbrž tajemství, které na nás hledí a říká: Pojd!“

Následování Ježíše nás nezbavuje hříchu, nad kterým máme plakat, doporučoval dále Svatý otec. Tak jako apoštol, který si uvědomil svou zradu, ale kterého Ježíš později učinil papežem.

“Kdo tedy může Ježíše pochopit? Nikdo. Nesmíte proto ustávat v pláči. Plačte nad bolestí světa a vlastní nevěrou, plačte za chudé lidi a zavražděné děti. Plačte nad tím, čemu nerozumíme, protože nikdo nezná odpověď na ona „proč“.“

Pláč a modlitba – radil papež František. Ptejme se sami sebe, zda kvůli modlitbě odkládáme spánek, časopisy, rozhlas či televizi. A konečně je dalším rysem Ježíšova následování služba.

“Všichni, kdo se dali Ježíšem vyvolit, tak učinili, aby sloužili Božímu lidu, nejchudším, vyděděným a vzdáleným lidem, ale také těm, kteří si neuvědomují hřích a pýchu, ve kterých žijí. Byli jsme vyvoleni nikoli proto, abychom si dali sloužit, nýbrž abychom sloužili.“

Řekl mimo jiné papež František keňským zasvěceným osobám.

ad 4. Vyvrcholením dnešního programu papežské návštěvy bylo vystoupení na půdě OSN v Nairobi (UNON), kde úřadují také Programy Spojených národů pro životní prostředí (UNEP) a pro lidské osídlení (UN-Habitat). Papež František zde španělsky pronesl obsáhlou promluvu, v níž nezřídka citoval z encykliky *Laudato si'* poukazující na podstatnou souvislost mezi péčí o životní prostředí a péčí o člověka. Do tohoto kontextu patří i pozornost věnovaná Mezinárodní konferenci o klimatu v Paříži.

„Za několik dní začne v Paříži důležitá konference o klimatických změnách, během níž se mezinárodní společenství bude znovu zabývat touto problematikou. Bylo by smutné, a troufnu si říci dokonce katastrofální, kdyby soukromé zájmy převážily nad obecným dobrem a vedly ke zmanipulování informací za účelem hájení vlastních plánů.“

Pařížská dohoda – řekl dále papež - může v tomto směru dát zřetelný signál pod podmínkou, že se vyhneme – jak jsem měl příležitost vyslovit na fóru valného shromáždění OSN – „každému pokušení upadnout do deklarativního nominalismu, který má konejšit svědomí. Musíme dbát o to, aby naše instituce byly v boji proti všem těmto metlám skutečně účinné“ (tamtéž). Doufám proto, že COP21 povede k uzavření globální a transformující dohody, založené na zásadách solidarity, spravedlnosti, rovnosti a spoluúčasti, zaměřené na dosažení tří cílů, které jsou složité a zároveň vzájemně propojené: snížení vlivu klimatických změn, boj s chudobou a úcta k lidské důstojnosti.

Řekl mimo jiné Petrův nástupce.

Papež v Africe – Keňa a Uganda, třetí den

Nairobi. 1. Návštěva chudinské čtvrti.

2. Setkání s keňskou mládeží.

3. Oficiální přijetí v Ugandě a promluva k politickým činitelům.

4. Setkání s ugandskými katechety a učiteli.

ad 1. Bohatý páteční program zahájil papež František návštěvou slumu Kangemi. V této chudinské čtvrti Nairobi žije více než 100 tisíc lidí různých etnik, mezi nimiž převažují příslušníci kmene Luhya. Z papežské nunciatury vyjel František v otevřeném papamobilu v 8 hodin místního času, když po pětikilometrové jízdě dorazil do slumu, vystoupil a kráčel pěšky ke kostelu Sv. Josefa dělníka.

Katolickou farnost při tomto kostelíku spravují jezuité. Zajišťují při ní také zdravotní středisko, asistenční centrum pro matky, technické učiliště a pořádají školení umožňující pracovní zařazení.

„Tvá návštěva nám přináší mnoho radosti a požehnání. Tvá návštěva učí mě i ostatní věřící, že nejvíc ze všeho máme být pokorní“

– řekl farář **o. Pascal Mwaijage**, když vítal Františka ve svém skromném kostelíku.

Více než polovina městské populace v Nairobi žije v provizorních obydlích, která však zabírají pouze 5% rozlohy města, představila pak údaje UN Habitat jedna z obyvatelk slumu, Pamela Akwede. Tato situace, pokračovala dále, je výsledkem selhání státní politiky a spekulace s nemovitostmi. Obyvatelé slumu mohou být kdykoli vysídleni, žijí se příležitostnou prací v přílehlé průmyslové zóně, nejsou však dostatečně placeni a v praxi mají méně než dolar na den. Absence státu je ještě citelnější v oblasti školství a zdravotnictví. Nedostatek kvalitní pitné vody vyvolává epidemie cholery, popisovala každodenní problémy a v závěru požádala Svatého otce, aby v těchto věcech intervenoval u vlády.

K hlavním bolestem chudinské čtvrti se vrátila v obsáhlejší projev **sestra Mary Killeen**. Jak shrnula, první z nich je strach z vysídlení, k němuž často dochází krutým způsobem, v noci a za pomoci velkých buldozérů. Lidé v provizorních příbytcích jsou také pravidelně ohrožováni požárem, záplavami, kriminalitou, domácí vyrobeným nekvalitním alkoholem a drogami. Neutěšená je také situace mnoha dětí. Zejména ty, které mají pouze jednoho rodiče, jsou vystaveny zneužívání, dodala sestra a poděkovala papeži za jeho podporu rodin. Mezi problémy, které těžce doléhají na nejchudší, jmenovala také korupci a vyvlastňování půdy patřící školám a nemocnicím. V závěru apelovala také na větší přítomnost církve mezi nejchudšími:

„Šedesát pět procent obyvatel Nairobi žije ve slumech, ale působí tu méně než 4% církevního personálu. Proč je tomu tak, když mnoho kongregací bylo založeno, aby pracovaly mezi chudými? (...) Setkání s tebou dodává důstojnost naší práci, těm, kdo pracují s námi, i těm, pro které pracujeme.“

Uvedla řeholnice. „Nestydím se říci, že se cítím jako doma mezi bratry a sestrami, kteří mají zvláštní místo v mém životě a které jsem si vyvolil“, řekl **papež František** hned v úvodu své promluvy.

"Jsem zde, abyste se dozvěděli, že nejsem lhostejný vůči vašim radostem i nadějím, úzkostem i bolestem. Znáám obtíže, se kterými se den po dni střetáváte. Nelze jinak než odsoudit nespravedlnost, kterou trpíte."

Přesto papež nezačal pranýřováním nešvarů, nýbrž chválou moudrosti žijící v lidových čtvrtích. Spatřuje ji v solidárních vztazích, ve schopnosti dát život za druhého, dávat přednost životu před smrtí, pohřbívat své zemřelé, sdílet chléb s hladovým. Jsou to hodnoty, pokračoval Svatý otec, založené na tom, že lidská bytost je důležitější než bůžek peněz.

"Rozpoznat tyto projevy dobrého života, které mezi vámi dennodenně narůstají, však neznamená, že přehlédneme strašlivou nespravedlnost, vyvolanou urbanizační marginalizací. Je to rána vyvolaná menšinou, která ve svých rukou soustřeďuje moc, bohatství a sobecké plýtvání, zatímco stále více lidí je nuceno uchýlovat se na opuštěné, znečištěné a vyděděné periferie."

Kriminální zabírání pozemků, nulový přístup k infrastruktúře a základním službám a zejména nedostatek pitné vody ve slumech však nejsou pouhou souhrou náhod, upozornil František. Jsou naopak důsledkem nového kolonialismu, který z afrických zemí činí součástky gigantického soukolí. Nový kolonialismus vyvíjí tlak na skartační politiku – kupříkladu na snížení porodnosti, aby tak legitimizoval nynější distribuční model, ve kterém si menšina přisuzuje právo spotřeby v míře, kterou by nikdy nebylo možné generalizovat (*Laudato si'*, 50).

"Tento kontext lhostejnosti a nepřátelství se ještě zhoršuje vinou zločineckých organizací, které ve službě ekonomických a politických zájmů užívají děti a mladé lidi jako živé maso k nabíjení svých zbraní. (...) Prosím Boha, aby státní instituce spolu s vámi nastoupily cestu sociální inkluze, vzdělání, sportu, komunitní činnosti a obhajoby rodiny, protože to vše je jedinou zárukou spravedlivého, pravého a trvalého pokoje."

V samém závěru papež povzbudil křesťany k misionářskému elánu a modlitbě a doprovázení občanů v jejich iniciativách, zaměřených na potírání nespravedlnosti.

"Modleme se, pracujme a společně se zasazujeme o to, aby každá rodina měla důstojný příbytek, přístup k pitné vodě, koupelnu a bezpečný elektrický přívod; (...) aby v každé čtvrti byly ulice, náměstí, školy, nemocnice, sportovní, rekreační a umělecké prostory, aby vaše žádosti a vaše volání byly vyslyšeny, abyste všichni mohli žít v míru a bezpečí, jaké zasluhuje vaše nezměrná lidská důstojnost. Bůh vám žehnej!"

ad 2. Největší sportovní areál v Nairobi, fotbalový stadion Kasarani s kapacitou sedmdesáti tisíc míst, hostil dopolední setkání Svatého otce s mladými lidmi, kteří tvoří sedmdesátiprocentní většinu keňské populace. Ti kdo nepřišli s velkým předstihem se však už na stadion nevešli, několik tisíc mladých zůstalo před jeho branami. Papeže v úvodu pozdravili dva mladí účastníci setkání a doslova jej zahrnuli otázkami – některé svědčily o všeobecných problémech mládeže napříč světadíly, jiné mířily na konkrétní africké otázky – kupříkladu kmenovou rivalitu – a sociální neduhy – korupci či nábor mladých lidí do extrémistických skupin. Také v tomto případě papež František odložil připravený text a reagoval ve španělštině.

"V základu všech otázek, které jsem mi položili, stojí jediná: Proč existují rozdělení, boj, válka, smrt, fanatismus a zkáza? (...) K nejednotě, etnické zášti, korupci anebo závislosti na drogách nás vede duch zla. (...) Prvotní odpovědí je tedy slovo, které se může stát nepohodlné, ale nechci se mu vyhnout: modlitba. Člověk ztrácí to nejlepší ze svého lidství, když na modlitbu zapomíná, protože se cítí všemohoucí anebo tváří v tvář mnoha tragédiím necítí potřebu žádat o pomoc."

Mladým lidem je vlastní schopnost volby, zdůraznil Petrův nástupce, která je však časově omezená. Sami musí volit, zda v pozemském životě plném obtíží budou tyto nesnáze považovat za výzvu, anebo se jim podvolí. V Keni, která se vyznačuje soužitím dvaadvaceti etnických skupin, je takovouto výzvou tribalismus. Je možné jej přemoci pouze nasloucháním a dialogem, vyzdvihl papež a přešel k ožehavému tématu korupce.

"A to nejenom v politice, nýbrž ve všech institucích, včetně Vatikánu. Korupce vstupuje člověku do žil asi jako cukr, který je sladký, chutný a lehce dostupný. Konce jsou ale špatné! Stanou se z nás diabetici a také celá země onemocní cukrovkou...Vždy, když přijeme úplatek a strčíme jej do kapsy, ničíme své srdce, osobnost a také naši vlast (...). Korupce není cestou života – je to cesta smrti!"

A neospravedlňuje ji ani její všeobecná rozšířenost, podotkl papež. Na dotaz o využití sociálních sítí v apoštolátu František bez váhání doporučil: Základním médiem je váš úsměv, slovo, gesto, blízkost chudým a opuštěným lidem. Závažné téma náboru do extrémistických skupin zase adresoval mocným tohoto světa – právě oni mají mladým lidem zajistit práci a možnost studia. Životní prázdnotu mladých lidí nelze zakrývat tím, že se kupříkladu v Evropě nezveřejňují statistiky sebevražd v této věkové kategorii.

"Je to sociální nebezpečí, které přesahuje hranice jednotlivých zemí, protože závisí na nespravedlivém mezinárodním systému, jehož středem není člověk, nýbrž modla peněz. Co můžete konkrétně udělat, aby se takový adept extrémismu vrátil zpět? Především se modlit, avšak usilovně. Bůh je silnější než jakákoliv náborová kampaň. A pak s tímto člověkem mluvit – něžně, láskyplně a trpělivě, pozvat ho třeba na fotbal, anebo na procházku, zapojit ho do skupiny. Nenechat jej samotného."

Mladý člověk však není vystaven pouze vnějším vlivům, nýbrž také vnitřním pocitům beznaděje, osamělosti, smutku. Jak jim čelit, jak nalézt pokoj, jak si všimnout Božího zásahu také v tragických okolnostech?, zněly pouze některé z celé řady dalších dotazů. Papežovu odpověď nahradilo výmluvné gesto – vytáhl z kapsy růženec a miniaturní vydání pobožnosti křížové cesty:

"Existuje jediná cesta – hledět na Božího Syna. Bůh jej vydal, aby nás všechny spasil. Sám Bůh se stal tragédií, dal sám sebe zmařit na kříži. Když tedy nastane chvíle, kdy nechápete, jste zoufalí a celý svět na vás padá, upřete oči na kříž. Tam je Boží selhání a zkáza. Avšak také je tam výzva naší víře – a tou výzvou je naděje. Dějiny totiž nekončí oním krachem, nýbrž Zmrtvýchvstáním, které všechny obnovilo."

Také tradiční africké rodině se nevyhýbá rozvrat a mnoha mladým lidem je tak odpírána rodinná harmonie, svěřil se papeži keňský mladík Manuel. Lékem na tuto situaci je však jedině láska.

"Braňte rodinu, a to stále...Všude kolem nás jsou nejenom opuštěné děti, ale také opuštění starší lidé, které nikdo nenavštěvuje a nemá rád. (...) A pokud jste sami nezakusili porozumění, buďte chápaví vůči druhým. Jestliže jste sami nedostali lásku, milujte ostatní lidi. Jestli jste prožili bolest osamění, jděte za těmi, kdo žijí sami. Tělo se léčí tělem! Bůh se vtělil, aby nás uzdravil. Dělejme tedy totéž vůči druhým lidem."

V závěru papež mladým Keňanům poděkoval za nevšední dárek – tabulku vyznačující počet růženců, které se pomodlili na jeho úmysl. Požehnal semenáčkům, které keňská mládež vysadí ve svých diecézích. A konečně vyzval všechny návštěvníky stadionu k modlitbě k Bohu, který, jak poznamenal, má jedinou vadu – nikdy nepřestává být Otcem.

Ihned po setkání s mládeží se v prostorách sportovního areálu konalo soukromé setkání s Keňskou biskupskou konferencí, včetně třicítky emeritních biskupů. Neformální schůzka se obešla bez oficiálních promluv.

ad 3. Ve 13:30 místního času se papež a jeho doprovod rozloučili s Keňou. Na letišti v Nairobi doprovodil Františka prezident Uhuru Kenyatta. Petrův nástupce se pak vydal na druhou část svoji apoštolské cesty, do Ugandy. Po hodinu a půl trvajícím letu přistál speciální papežský letoun v 503 kilometru vzdálené Entebbě, přibližně sto tisícovém městě, které je sídlem státních institucí.

Ugandský prezident Yoweri Kaguta Museweni přivítal na letišti papeže Františka v půl šesté večer našeho času a doprovodil jej do prezidentské rezidence, kde se uskutečnil soukromý rozhovor. V konferenčním sále prezidentského paláce očekávalo Svatého otce asi dva tisíce osob, představitelů politického, ekonomického, kulturního a náboženského života země.

Uganda, která má 37 milionů obyvatel, je křesťanská země. Kromě katolíků, kteří tvoří asi 47% obyvatelstva, je v zemi silně zastoupeno také anglikánské společenství, do kterého patří 36% Ugandanů. Oficiálním jazykem je stejně jako v Keni angličtina, ve které papež pronesl svoji promluvu na uvítanou. Cílem jeho návštěvy, jak řekl v úvodu, je připomínka 50. výročí kanonizace ugandských mučedníků. Svatořečil je v roce 1964 Pavel VI., který o pět později (31.7.-2.8.1969) jako první papež Ugandu také navštívil. Kromě 22 katolíků, z nichž nejznámější je svatý katecheta Karel Lwanga, podstoupilo mučednictví v letech 1885-87 také 23 anglikánů. Všichni tito svědkové víry jsou ctěni v obou křesťanských komunitách této země.

„Mučedníci – jak katolíci, tak anglikáni – jsou autentičtí národní hrdinové. Vydávají svědectví hlavním principům, které vyjadřuje ugandské motto: Pro Boha a pro moji vlast. Připomínají nám, že víra, mravnost a úsilí o obecné dobro byly a nadále jsou důležité pro kulturní, ekonomický a politický život. Kromě toho nám také připomínají, že i přes různost našich náboženských vyznání a přesvědčení jsme všichni povoláni hledat pravdu, zasazovat se o spravedlnost a smíření, vzájemně se respektovat, chránit a pomáhat si jako členové jediné lidské rodiny."

Papež František dále zdůraznil, že svojí návštěvou má v úmyslu „přitáhnout pozornost k Africe jako celku“ a podotkl, že svět hledí na Černý kontinent jako na kontinent naděje.

„Tady ve východní Africe prokázala Uganda výjimečné nasazení při přijímání uprchlíků, kterým umožnila znovu začít bezpečný život, dala jim pocit důstojnosti plynoucí z toho, že si vydělají na živobytí poctivou prací. Náš svět poznamenaný válkami, násilím a různými formami nespravedlnosti je svědkem migračního pohybu národů, který nemá obdoby. Způsob, jakým čelíme tomuto fenoménu, je zkouškou našeho lidství, naší úcty k lidské důstojnosti a především naší solidarity s bratřími a sestrami v nouzi." Prokazovaná dobročinnost umožňuje spatřit pravou duši ugandského lidu – řekl dále papež a dodal:

„Náš svět se mnoha způsoby stává solidárnějším, avšak zároveň jsme svědky znepokojivé globalizace „skartační kultury“, která vyvolává slepotu vůči duchovním hodnotám, zatvrzuje naše srdce před nouzí chudých a zbavuje naši mládež naděje."

Svoji promluvu zakončil Petrův nástupce přáním, aby ugandský lid setrval na výši hodnot, které utvářely jeho duši a skončil pozdravem v domorodém jazyce luganda: Bůh vám žehnej! *Mungu awabariki!*

Plné znění papežovy promluvy na uvítanou najdete [ZDE](#).

ad 4. Petrův nástupce se po skončení oficiálního uvítání v prezidentském paláci odebral z Entebby do Munyonyo, místa, kde ugandský král Mwanga roku 1886 nařídil likvidaci křesťanů. Na prostranství před tamější františkánskou svatyní se konalo setkání s přibližně pěti tisíci katechetami a učiteli.

„Pokud budete nejen učitelé, ale také svědci, vaše poselství zakoření hlouběji,“ řekl jim papež František. V Ugandě působí 14 a půl tisíce katechetů. Papež jim poděkoval za jejich práci, kterou – jak podotkl – konají s nesmírnou obětavostí a za pomoci velice skromných prostředků. Působivé setkání se odehrálo ve světle svící, rozptylujících šero soumraku před chrámem v Munyonyo, na místě, kde byli před 130 lety pro svou věrnost křesťanským morálním zásadám odsouzeni k smrti ugandští mučedníci:

„Učíte tomu, co učil Ježíš, vzděláváte dospělé a pomáháte rodičům vychovávat děti ve víře, přinášíte všem radost a naději na věčný život. Děkuji! Děkuji vám za vaše nasazení, za příklad, který dáváte, za blízkost Božímu lidu v jeho každodenním životě a za tolik způsobů, kterými rozšiřujete a pěstujete sémě víry v celé této rozlehle zemi! Zvláštní dík vám patří za to, že učíte děti a mladé lidi jak se modlit! [...] Ve chvílích, kdy se váš úkol zdá být tíživý, materiální zdroje příliš malé a překážky příliš velké, pamatujte na to, že vaše práce je svatá. A to chci zdůraznit: vaše práce je svatá. Duch svatý je přítomen tam, kde se hlásá Kristovo jméno. [...] Poselství, které nesete, zakoření o v srdcích lidí to hlouběji, čím více vy sami budete nejen učitelé, ale také svědky. [...] Kéž váš příklad ukazuje všem krásu modlitby, sílu milosrdenství a odpuštění a radost ze sdílení eucharistie se všemi bratřími a sestrami.“

František připomněl, že křesťanská komunita v Ugandě vyrostla právě na svědectví mučedníků. Oběti své krve vydali svědectví pravdě, která osvobozuje.

„Dnes jsme v Munyonyo, na místě, kde se král Mwanga rozhodl vyhubit následovníky Krista. Nepodařilo se mu uskutečnit tento záměr, stejně jako se králi Herodovi nepodařilo zabít Ježíše. [...] Když křesťané v Ugandě uviděli odvážné svědectví sv. Ondřeje Kaggy a jeho druhů, ještě více je to posílilo ve víře v Kristovy přísliby. Kéž vám váš patron sv. Ondřej a také všichni ugandští katecheté a mučedníci vyprosí milost, abyste byli moudří učitelé, lidmi, jejichž slova budou naplněná milostí a kteří vydávají přesvědčivé svědectví o nádheře Boží pravdy a radosti evangelia! Budte svědky svatosti! Jděte beze strachu do všech města a vesnic této země a rozdávejte dobré símě Božího slova – a důvěřujte jeho příslibu, že se navrátíte s jásotem a se snopy bohaté úrody. Prosím vás, katecheté, abyste se za mě modlili, a vedte také děti k modlitbě za mě. Omukama Abawe Omukisa! (Bůh vám žehnej!)“

Na zakončení setkání papež František symbolicky zasadil strom a zalil jej společně s místním arcibiskupem a zástupci dalších křesťanských vyznání, jako připomínku ekumenické dimenze ugandských mučedníků.

Po setkání v Munyonyu odjel papež František na 16 km vzdálenou nunciaturu v Kampale, kde ještě přijal na zvláštní audienci jihosúdánského prezidenta Salvu Kiira. Jak uvedl vatikánský mluvčí P. Lombardi, setkání bylo „zvláštním gestem“, kterým chtěl papež František ukázat, s jakou pozorností sleduje pohnuté osudy tohoto nejmladšího státu Afriky. Mezi otci jeho nezávislosti byl také katolický biskup Cesare Mazzolari, který zemřel krátce po vyhlášení Jižního Súdánu v roce 2011. Přestože vznik tohoto státu byl veden ideálem pokoje jak mezi etniky tak se Súdánem, celých pět let své existence marně čeká na mír.